

att det blir riktigt svart. — Äfv. *Svärta upp.* — *Uppsvärtning*, f. 2.

UPPSYN, f. 5. 1) Uttrycket i en persons ansigte. *Ha elak, ful u. Antaga en helig u. Gifva ell. visa någon en vred u.* — *Syn*. Min, Ansigtuttryck, Blick, Anblick, Fysionomi. — 2) Se *Uppsig, Tillsyn*.

UPPSYNING, f. 2. 1) Uppsig, tillsyn, allmänna ordningens vidmakthållande. — 2) Säges äfv. af allmänheten för Polisuppsyningsman, Polis-konstapel. *En u. U-en*, polisen.

UPPSYNINGSMAN, m. 5. pl. — *mån*. Person, som har uppsyn öfver arbetare, o. s. v. — Deraf Polisuppsyningsman.

UPPSÅGA, v. a. 1. Genom sågning göra öppning på. *U. isen.* — 2) Såga slåt på. *Alla sågstockarne äro u-de.* — Äfv. *Såga upp.* — *Uppsågande*, n. 4. o. *Uppsågning*, f. 2.

UPPSÄT, n. 5. (af *Uppsätta*) Afsigt vid en handling. *Med u. Med fullt u. Med stadgad u. Utan u. I godt, elakt u. Med ell. i u. att skada göra. Hans u. var att...* Ändra *sitt u. Ha godt, elakt u. Han gjorde det i godt u.* — *Syn*. Se *Afsigt*.

UPPSÄTLIG, a. 2. Som säges eller göres med uppsät. *U. lögn. U-t brott. U. synd.* — *Syn*. Se *Afsigtlig*.

UPPSÄTLIGEN ell. UPPSÄTLIGT, adv. Med uppsät. — *Syn*. Med afsigt, med berättad mod.

UPPSÄGA, v. a. 2. (böjes som *Säga*) Förklara, att något upphäfves, afbrytes, upphör. *U. stilleståndet. U. ett kontrakt. U. ett lån*, antyda den, åt hvilken man lånat penningar, att man vill hafva dem åter; äfv. tillkännagifva åt den, af hvilken man lånat penningar, att man vill återbetala dem. *U. en kaution, en borgensförbindelse*, förklara, att man ej vidare vill ikläda sig borgensförbindelsen för en person. *U. vänskap, släktskap, förbindelse o. s. v. med någon*, förklara, att man ej vidare vill pläga vänskap, gälla för släctinge eller hafva förbindelse med någon. *U. en tjänst, tillkännagifva*, att man vill lemna den. *U. ett arrende*, tillkännagifva, att man ej längre vill behålla det. *U. sina rum*, tillkännagifva, att man vill afflytta från dem. *U. en hyresman, en arrendator*, antyda dem, att de ej längre få bo kvar, blifva vid arrendet. *Han blef u-sagd ifrån hemmanet*, antydt att derifrån afflytta. *U. ett tjenstehjon*, antyda det att flytta efter städseltidens slut. — Äfv. *Säga upp.* — *Uppsägande*, n. 4. o. *Uppsågning*, f. 2. [Upsäja.]

UPPSÄGBAR, a. 2. Som kan uppsägas. UPPSÄGNINGSTID, m. 3. Viss bestämd tid, då något bör uppsägas, (särskilt) då tjenstehjon bör uppsägas.

UPPSÄNDA, v. a. 2. Sända uppåt, till högre eller nordligare belägen ort. *U. bud till tornväktaren. U. varor från Stockholm till Falun, till Norrland.* (Fig.) *U. böner till Gud*, bedja till Gud. — Äfv. *Sända upp.* — *Uppsändande*, n. 4. o. *Uppsändning*, f. 2.

UPPSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Sätta högt, högre, på en hög plats; äfv. fastsätta vid något upprätt stående. *U. flagg på ett fartyg. U. affisch på en husknut. Han u-satte sitt vapen på huset.* — 2) Uppresa i sittande ställning. *U. en sjuk i sängen.* — 3) Öppna, lemna öppen. *U. en dörr.* — 4) Uppföra, uppresa, uppbygga. *U. en byggnad.* — 5) (om trupper) Uppställa, utrusta. *U. ett regemente.* — 6) (fig.) Förhöja, stegra. *U. priset på en vara;*

äfv. *u. en vara.* — 7) Skriftligen affatta. *U. en skrift. U. sitt testamente.* — 8) (fig.) Göra uppstudsig. — 9) (masm.) Fylla masugnspipan hvarfvals med kol, malm och fluss. — 10) Se f. 6. *Sätta upp* (under *Sätta*, bem. 9. b. — För alla bem. brukas äfv. *Sätta upp.* — *U. sig*, v. r. 1) Resa sig upp. — 2) Se *Sätta sig upp.* — *Uppsatt*, part. pass. Brukas nästan adjektivt i uttrycken: *Högt u.*, som innehar hög värdighet. *U. mössa*, fordom bruklig fruntimmersmössa af flor med spetsar. *U. lärta*, se *Tårta*.

UPPSÄTTANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom något uppsättes. Säges för alla bem. af verbet *Uppsätta*. *En flaggs u. Den sjukes u. i sängen. Dörrens u. En byggnads u. Ett regementes u. Priset u. Ett testamentes u.*

UPPSÄTTARE, m. 5. 1) En, som uppsätter. *U-n vid en kugelbana.* — 2) (skämtv.) Örfil.

UPPSÄTTNING, f. 2. 1) Se *Uppsättande*. — 2) Antagning på en gång af samtliga tjenstehjon, som man behöfver. *Göra ny u. af tjenstfolk.* — 3) Anskaffande på en gång af allt hvad som behöfves af vissa förnödenhetsartiklar. *En ny u. af kläder, möbler.* — 4) (jäg.) Tjäderns uppflyttning på nattqvisten. — 5) De i en masugnspipa påfyllda hvarven af kol, malm och fluss. — 6) (artil.) Upphöjdt sigte på en kanon.

UPPSÄTTNINGSMÅL, n. 5. Schaktets öfre mynning på en masugn.

UPPSÖKA, v. a. 2. Söka, tills man finner. Har till objekt både person och sak. *U. någon, som man vill tala med. U. något, som man behöfver.* — Äfv. *Söka upp.* — *Uppsökande*, n. 4. o. *Uppsökning*, f. 2.

UPPTÄCKLA, v. a. 1. Åter förse ett af-täckladt fartyg med dess tacklage. — Äfv. *Täckla upp.* — *Upptäcklande*, n. 4. o. *Upptäckling*, f. 2.

UPPTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) 1) Fatta och upphämta; äfv. uppbringa, upphämta. *U. något ifrån marken. U. sina handskar ur fickan. U. vatten ur brunnen. U. ett sjunket fartyg.* — 2) Genom gräfning o. s. v. uppbringa. *U. en skatt ur jorden.* — 3) Uppflytta, uppföra. *Christus blef u-gen till himla.* — 4) a) Afrödja och bereda till odling. *U. jord.* I samma mening säges äfv. *U. ur lända. U. ett hemman af ödesmål*, åter upptaga dess jord. — b) Börja att bearbeta, att tillgodogöra. *U. grufvor.* — 5) Åter lösa upp, lossa, taga i sär, öppna. *U. en maska. U. en knut. U. något snodt, limmadt. U. ett bref. Nyckel, som u-ger flera lås.* — 6) (fig.) a) Emottaga, antaga. *U. någon i sitt hus*, införa någon i sitt hus, för att låta honom der vistas och hafva sitt uppehälle. *U. i barns ställe*, tilldela barns namn och rättigheter. *U. till arfvinge*, gifva arfsrättighet. *Han är öfverallt väl u-gen*, väl omtyckt. *Åter u. till nåd*, återgifva sin nåd, ynnest. — b) Anse. *Väl, illa u. Upp-tag ej illa. U. som en skymf. Minsta fel upplogs med bitterhet. U. något för skämt.* — 7) (i fråga om penningar) Till följe af begäran eller ansökning emottaga. *U. penningar*, upp-bära penningar (vare sig som lån eller fordran). *U. ett lån*, göra ett penninglån (af större summa). — 8) (fig.) a) Lemna inträde, införa. *U. någon i ett sällskap, ett samfund. U. ett främmande ord*, införa det i språket. *U. en sed.* — b) Åter upprätta, åter upplifva, börja att åter drifva. *U. en indragen syssla. U. en nedlagd fabriek. Åter u. ett mål, en process*, åter företaga dem. — c) (om tid, rum) Fylla, intaga, medtaga, fordra.